

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 17 marca 2020 r.

Adam Bodnar

XI.812.1.2020.AKB

**Pan
Paweł Wdówik
Pełnomocnik Rządu
do spraw Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 WARSZAWA**

Szanowny Panie Ministrze!

W związku z wprowadzeniem stanu zagrożenia epidemicznego, jako Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuję wiele sygnałów, które wskazują na **nieefektywność działań informacyjnych dotyczących rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-CoV-2 oraz możliwości uzyskania pomocy w przypadku zachorowania na COVID-19 wobec osób z niepełnosprawnościami, w tym osób głuchych**. Na wskazany problem zwrócili m.in. uwagę przedstawiciele inicjatywy „Chcemy całego życia” w piśmie z dnia 12 marca 2020 r., skierowanym także do Pana Ministra. Jako społeczeństwo znaleźliśmy się w sytuacji, w której prawo do ochrony zdrowia musi uzyskać priorytet.

Ratyfikacja przez Polskę Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 poz. 1169), potwierdziła prawo osób z niepełnosprawnościami do pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz poszanowania ich przyrodzonej godności. Wykonując zadania organu monitorującego wdrażanie tej Konwencji, w kontekście aktualnej sytuacji, czuję się w obowiązku przypomnieć, że jej artykuł 11 obliuguje Państwa-Strony do podejmowania wszelkich niezbędnych środków w celu **zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa osobom z niepełnosprawnościami w sytuacjach zagrożenia**. W art. 25 Konwencji podkreślono z kolei obowiązek wdrażania działań gwarantujących **dostępność dla osób z niepełnosprawnościami usług opieki zdrowotnej bez dyskryminacji**. Co istotne, osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć zapewniony **dostęp do środków komunikacji**, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich, **na zasadzie równości z innymi osobami**. Środki podejmowane w tym celu przez państwo obejmują rozpoznanie i eliminację

przeszkód i barier w zakresie dostępności informacji, komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych i służb ratowniczych, co zostało wprost wskazane w art. 9 ust. 1 lit. b Konwencji.

Środowisko osób z niepełnosprawnościami, w związku z zaistniałą sytuacją, przedstawiło właściwym organom władzy publicznej szereg rekomendacji, których wdrożenie pozwoliłoby w szerszym zakresie zagwarantować bezpieczeństwo oraz pomoc adekwatną do szczególnych potrzeb zarówno osób z niepełnosprawnościami, jak też ich rodzin. Rekomendowane jest m.in.: uruchomienie infolinii dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów; opracowanie instrukcji dla lekarzy i ratowników medycznych dotyczących postępowania z pacjentami z różnymi rodzajami niepełnosprawności; stworzenie listy instytucji i osób (stowarzyszeń, fundacji, wolontariuszy) udzielających wsparcia w sytuacji epidemii i w innych sytuacjach kryzysowych oraz opublikowanie tej listy publicznie na stronach internetowych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i innych właściwych instytucji. Wskazane zalecenia powinny znaleźć odzwierciedlenie również w znowelizowanych przepisach ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 374).

Ponadto należy odnotować, że **konferencje prasowe osób pełniących funkcje organów państwowych, odpowiedzialnych za przekazywanie aktualnych informacji o sytuacji panującej aktualnie w kraju w kontekście zagrożenia bezpieczeństwa zdrowotnego**, najczęściej nie są tłumaczone na Polski Język Migowy oraz nie są zaopatrzone w napisy, a tym samym **nie są dostępne dla osób głuchych i niedosłyszących**, co prowadzi do ich wykluczenia. **Ten stan rzeczy należy niezwłocznie zmienić**. Trzeba również zadbać o to, aby spotkania, podczas których tłumacz jest obecny, były właściwie transmitowane, co oznacza umieszczanie w transmisji tłumacza w takim miejscu i takiej wielkości, aby przekazywany komunikat mógł być zrozumiany przez odbiorców. Wobec tego nie sposób również nie dostrzec **szczególnie trudnej sytuacji osób głuchoniewidomych, gdyż alternatywne sposoby komunikowania się wydają się w ogóle nie funkcjonować w sytuacjach kryzysowych**. W tym nadzwyczajnie trudnym okresie państwo powinno podjąć szczególne środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa tym osobom, które ze względu na swoją niepełnosprawność nie są w stanie zasięgać informacji oraz uzyskiwać wsparcia w sposób równie efektywny co członkowie społeczeństwa bez niepełnosprawności.

Nie ulega wątpliwości, że wszystkie instytucje odpowiedzialne za udzielanie informacji i konsultacji powinny być dostępne. W mojej ocenie, jeżeli chodzi o osoby głuche i niedosłyszące, odsyłanie do infolinii, gdzie można się komunikować wyłącznie

przez telefon, może być wykluczające wobec tych grup osób z niepełnosprawnościami i w konsekwencji pozostawić je bez wsparcia. Należy wdrożyć korzystanie przez te instytucje z dodatkowej usługi tłumaczenia na odległość bądź komunikacji pisemnej, co mimo trudnych warunków wydaje się możliwe i konieczne.

Również służby medyczne, ratownicze i podmioty je wspierające należy wyposażyć w wiedzę i podstawowe umiejętności, jak należy komunikować się z osobami z dysfunkcją słuchu. **Niezbędne wydaje się podjęcie zdecydowanych działań, aby uczynić placówki służby zdrowia w pełni dostępne dla osób głuchych w jak najkrótszym czasie.**

Biorąc pod uwagę, że do zadań Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych należy m.in. inicjowanie i realizacja działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie oraz opracowywanie projektów programów rządowych dotyczących rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179, z późn. zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie wszelkich niezbędnych działań w celu zagwarantowania osobom z niepełnosprawnościami realizacji ich praw, w tym prawa do opieki zdrowotnej i informacji, w obliczu rozprzestrzeniania się COVID-19 oraz poinformowanie Rzecznika o podjętych w tym celu inicjatywach. Mając na względzie trudną sytuację, w której znajduje się całe społeczeństwo, proszę o potraktowanie sprawy jako pilnej.

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/